

Sygn. akt VII AGa 419/19

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 stycznia 2020 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VII Wydział Gospodarczy w składzie:

Przewodniczący - Sędzia Jolanta Pyżlak

Sędziowie: Grażyna Kramarska

del. Grzegorz Tyliński (spr.)

Protokolant: prot. sąd. Patryk Pałka

po rozpoznaniu w dniu 12 grudnia 2019 roku w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) S. A. w W.

przeciwko N. – N. Towarzystwu (...) S. A. w W.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 25 marca 2019 r., sygn. akt XX GC 1093/15

I. oddala apelację;

I. zasądza od N. – N. Towarzystwa (...) S. A. w W. na rzecz (...) S. A. w W. kwotę 8 100 (osiem tysięcy sto) zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Sygn. akt **VII AGa 419/19**

UZASADNIENIE

Powód (...) S. A. w W. wniósł o zasądzenie od pozwanego (...) Towarzystwa (...) S. A. w W. kwoty 556 166,42 zł z ustawowymi odsetkami oraz zasądzenie zwrotu kosztów procesu.

Nakazem zapłaty wydanym w postępowaniu nakazowym w dniu 9 listopada 2015 r. (sygn. akt XX GNc 909/15) Sąd Okręgowy w Warszawie uwzględnił w całości żądanie pozwu.

W zarzutach od nakazu zapłaty pozwany N. – N. Towarzystwo (...) S. A. (poprzednio (...) Towarzystwo (...) S. A.) w W. wniósł o uchylenie nakazu zapłaty i oddalenie powództwa na koszt powoda.

Wyrokiem z dnia 25 marca 2019 r. (sygn. akt XX GC 1093/15) Sąd Okręgowy w Warszawie utrzymał w mocy nakaz zapłaty Sądu Okręgowego w Warszawie XX Wydziału Gospodarczego z dnia 9 listopada 2015 r. o sygnaturze akt XX GNc 909/15, z tą zmianą, że po słowach: „nakazuje pozwanemu”: wpisał: „N. N. Towarzystwu (...) S. A. w

W. (poprzednio: (...) Towarzystwo (...) S. A. w W.)”. Rozstrzygnięcie to zapadło przy następujących ustaleniach faktycznych i rozważaniach prawnych:

Przedmiotem działalności Spółki (...) S. A. jest m. in. pozostała działalność wspomagająca usługi finansowe, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszków emerytalnych.

Dnia 9 stycznia 2013 r. (...) Towarzystwo (...) S. A. w W. – jako Towarzystwo zawarło z (...) S. A. w W. – jako Agentem Umowę o pośrednictwo ubezpieczeniowe. Zgodnie z Umową pod pojęciem (...) należało rozumieć osobę wykonującą czynności agencyjne w imieniu Agenta na rzecz Towarzystwa, związaną z Agentem umową o pracę, umową zlecenia lub pozostającą z nim w stosunku prawnym o podobnym charakterze. Przez „czynności agencyjne” należało rozumieć czynności podejmowane przez Agenta (Przedstawiciela na zlecenie Agenta) na rzecz Towarzystwa, związane z wykonywaniem pośrednictwa ubezpieczeniowego przez Agenta. Na podstawie § 2 tej Umowy Towarzystwo zleciło Agentowi na warunkach Umowy świadczenie na rzecz Towarzystwa pośrednictwa ubezpieczeniowego, a Agent zlecenie to przyjął. Zakres obowiązków Agenta oraz zasady wykonywania pośrednictwa ubezpieczeniowego zostały opisane w Załączniku A do Umowy oraz w Załącznikach Produktowych. Agent zobowiązał się do wykonywania czynności agencyjnych zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa oraz procedurami ustalonymi przez Towarzystwo, w szczególności z Regulaminem Sprzedaży oraz Kodeksem Etycznym, stanowiącymi część Załącznika A do Umowy. Agent – zgodnie z Umową – zobowiązał się do zapewnienia upoważnionym pracownikom Towarzystwa możliwości wykonywania nadzoru nad całokształtem działalności agencyjnej, a w szczególności kontrolę wykonywania Umowy przez Agenta, a także kontrolę Przedstawicieli i innych osób związanych z wykonywaniem Umowy oraz dostęp do dokumentacji związanej z działalnością agencyjną. W razie wykrycia nieprawidłowości przy wykonywaniu działalności agencyjnej Towarzystwo miało prawo zwrócić się do Agenta w celu złożenia wyjaśnień w terminie 5 dni. W przypadku potwierdzenia nieprawidłowości Agent zobowiązany był do podjęcia działań naprawczych, o których to działaniach miał obowiązek powiadomić Towarzystwo. Do obowiązków Agenta w szczególności należało:

- każdorazowe przeprowadzanie identyfikacji oraz weryfikacja tożsamości ubezpieczającego, jak również osób, których życie lub zdrowie stanowiło przedmiot ubezpieczenia;
- bieżąca aktualizacja informacji wynikających z identyfikacji i weryfikacji ww. osób w trakcie trwania umowy ubezpieczenia oraz informowanie Towarzystwa o wszystkich zmianach w tych danych;
- bezzwłoczne informowanie Towarzystwa o wszystkich sytuacjach podejrzanych.

Umowy ubezpieczenia zawarte z Towarzystwem miały być każdorazowo obsługiwane przez Przedstawicieli Agenta, za pośrednictwem którego dana umowa ubezpieczenia została zawarta. Agent przyjął na siebie odpowiedzialność wobec Towarzystwa za szkody wyrządzone Towarzystwu w związku z niewykonywaniem lub nieprawidłowym wykonywaniem czynności określonych w Umowie. Agent przyjął na siebie odpowiedzialność za wszelkie działania Przedstawicieli związane z wykonywaniem Umowy (§ 4 Umowy). Z tytułu wykonywania obowiązków określonych w Umowie Towarzystwo zobowiązało się zapłacić Agentowi wynagrodzenie (prowizję) od umów ubezpieczenia zawartych za jego pośrednictwem i przez niego obsługiwanych. Zasady naliczania prowizji zostały uregulowane w odpowiednich Załącznikach Produktowych. Z zastrzeżeniem innych warunków określonych w Umowie, prowizja należała się Agentowi pod warunkiem, że umowa ubezpieczenia została zawarta przez Towarzystwo z Klientem za pośrednictwem Agenta w okresie w którym:

- Agenta i Towarzystwo łączyła Umowa;
- Agent został wpisany do Rejestru agentów ubezpieczeniowych, jako uprawniony do wykonywania działalności agencyjnej na rzecz Towarzystwa;
- Przedstawiciel działający w imieniu Agenta na rzecz Towarzystwa otrzymał numer identyfikacyjny, nadany przez Towarzystwo, uprawniający do wykonywania czynności agencyjnych na rzecz Towarzystwa;

- Przedstawiciel działający w imieniu Agenta na rzecz Towarzystwa był uprawniony do działania na rzecz Towarzystwa na podstawie pisemnego upoważnienia, którego wzór stanowił załącznik do Umowy;

- Przedstawiciel działający w imieniu Agenta na rzecz Towarzystwa nie został wykreślony w Rejestrze Agentów ubezpieczeniowych uprawnionych do wykonywania czynności agencyjnych.

Przez umowę ubezpieczenia należało rozumieć umowę zawartą pomiędzy Ubezpieczającym a Towarzystwem za pośrednictwem Agenta, na podstawie której Ubezpieczony został objęty ubezpieczeniem na życie. Okresem rozliczeniowym był miesiąc kalendarzowy. Prowizja miała być wypłacana na rachunek wskazany przez Agenta na podstawie faktury VAT, w terminie 14 dni od dnia jej otrzymania przez Towarzystwo. Podstawą obliczenia łącznej prowizji należnej Agentowi był raport przekazywany Agentowi przez Towarzystwo w formie elektronicznej, w terminie do 10 dnia roboczego miesiąca następującego po miesiącu, za który prowizja była należna. W przypadku złożenia przez właściciela polisy Ubezpieczonego lub innej osoby uprawnionej skargi na działania lub zaniechania Przedstawiciela, Towarzystwo miało prawo zwrócić się do Agenta o przekazanie wszelkich wyjaśnień w sprawie skargi, a Agent miał obowiązek przekazać na piśmie Towarzystwu wyjaśnienia w terminie do 5 dni roboczych licząc od dnia otrzymania od Towarzystwa żądania wyjaśnienia sprawy. W przypadku otrzymania przez Agenta skargi od Klienta, Agent zobowiązany był niezwłocznie przekazać taką skargę Towarzystwu. W § 6 ust. 17 Umowy zastrzeżono dla Towarzystwa prawo do czasowego wstrzymania wypłaty wszystkich niewypłaconych Agentowi prowizji w przypadku bezspornych podejrzeń ze strony Towarzystwa, co do niezgodności działań Agenta (Przedstawiciela Agenta) z Umową lub przepisami prawa. W takim przypadku prowizja mogła być zatrzymana do momentu zakończenia postępowania wyjaśniającego, nie dłużej niż na 3 miesiące od dnia, w którym prowizja powinna zostać wypłacona.

Sąd Okręgowy ustalił ponadto, iż Umowa została zawarta na czas nieoznaczony, wszelkie załączniki do Umowy stanowiły jej integralną część, a ponadto iż mogła być ona wypowiedzenia bez zachowania terminów wypowiedzenia z powodu niewykonywania obowiązków określonych Umową przez jedną ze stron w całości lub znacznej części, a także w przypadku zaistnienia nadzwyczajnych okoliczności. Prawo to przysługiwało Towarzystwu wówczas gdy:

- działania Agenta narażało na szkodę dobre imię lub wizerunek Towarzystwa;

- działania Agenta narażało lub powodowało szkodę materialną Towarzystwa lub klientów;

- Agent otrzymał dodatkowe korzyści od klientów w związku z wykonywaniem Czynności Agencyjnych lub też takich korzyści żąda albo uzależnia wykonywanie Czynności Agencyjnych od ich otrzymania;

- Agent zaprzestał prowadzenia działalności agencyjnej;

- Organ nadzoru zakazał Towarzystwu, w drodze decyzji, korzystania z usług (...);

- Agent naruszył postanowienia Umowy dotyczące ochrony tajemnicy lub ochrony danych osobowych;

- Agent naruszył inne postanowienia Umowy lub przepisy prawa.

W Umowie zawarto zastrzeżenie, że żadne prawa ani obowiązki wynikające z Umowy nie mogą być przenoszone na osoby trzecie bez pisemnej zgody drugiej strony, z wyjątkiem wyraźnego upoważnienia wynikające z zapisów Umowy. W Aneksie nr (...) do tej Umowy zawartym dnia 9 stycznia 2013 r. strony przyznały Agentowi prawo do dodatkowej prowizji na warunkach szczegółowo określonych w Aneksie. Dnia 22 lipca 2013 r. strony podpisały kolejny Aneks do umowy o pośrednictwo ubezpieczeniowe, na mocy której Towarzystwo powierzyło Agentowi prowadzenie szkoleń dla osób ubiegających się o wykonywanie czynności agencyjnych. Kolejny Aneks został podpisany w dniu 2 sierpnia 2013 r., na mocy którego Towarzystwo zleciło Agentowi oferowanie osobom wskazanym przez Towarzystwo (Potencjalni Klienci) produktów Towarzystwa określonych w Umowie o pośrednictwo ubezpieczeniowe. W Aneksach z dnia 1 kwietnia 2014 r. strony nadały nowe brzmienie Załącznikowi Produktowemu Grupowego (...) oraz nowe brzmienie

Załącznikowi Produktowemu Planu Ubezpieczeniowego z Funduszami Kapitałowymi „Razem w (...). W § 1 Załącznika A do ww. Umowy, wskazano, że w ramach (...) Towarzystwo powierza Agentowi:

- pośredniczenie przy zawieraniu umów ubezpieczenia opisanych w Załącznikach Produktowych;
- uczestniczenie w wykonywaniu i administrowaniu umów ubezpieczenia opisanych w Załącznikach produktowych;
- wykonywanie innych czynności wymienionych w załącznikach do Umowy.

Zgodnie z § 1 ust. 2 i 3 Załącznika A czynności agencyjne w ramach (...) mógł wykonywać wyłącznie przy pomocy osób fizycznych związanych z Agentem umową o pracę, umową zlecenia lub pozostającą z nim w stosunku prawnym o podobnym charakterze, które po weryfikacji kandydatów przez Agenta i Towarzystwo zgodnie z wymogami Ustawy o pośrednictwie ubezpieczeniowym, zostały wpisane do Rejestru agentów ubezpieczeniowych (Przedstawiciel) prowadzonego przez (...), w zakresie wykonywania czynności agencyjnych na rzecz Towarzystwa. Przedstawiciele mogli przystąpić do wykonywania czynności agencyjnych określonych w Umowie po otrzymaniu numeru identyfikacyjnego nadawanego przez Towarzystwo. W § 1 ust. 9 Załącznika A wprowadzono zastrzeżenie, że Agent ani Przedstawiciele nie zostali uprawnieni do przyjmowania jakichkolwiek składek ubezpieczeniowych bezpośrednio od Klientów (zarówno gotówkowych, jak i w formie przelewu), przyjmowania w imieniu Towarzystwa jakichkolwiek innych wpłat Klientów, w związku z oferowaniem i sprzedażą produktów Towarzystwa, ani też powołując się w jakikolwiek sposób na Towarzystwo, bądź inne podmioty wchodzące w skład Grupy (...). Wszelkie płatności związane z umową ubezpieczenia powinny być dokonywane przez Klienta przelewem na bankowy rachunek Towarzystwa wskazany w polisie. W przypadku gdyby Agent pobrał w imieniu Towarzystwa składkę ubezpieczeniową od Klienta, miał być obciążony obowiązkiem zapłaty Towarzystwu kary umownej w wysokości pięciokrotności pobranej od Klienta kwoty (§ 1 ust. 10 Załącznika A). W § 4 pkt III Załącznika A, zakazano Agentowi oraz Przedstawicielom współpracującym z Agentem m.in.:

- sugerowania Klientowi jakichkolwiek niepotwierdzonych prognoz dotyczących wartości polis w przyszłości;
- regulowania jakichkolwiek płatności w imieniu Klienta lub na jego rzecz;
- podpisywania i sporządzania jakichkolwiek dokumentów za Klienta lub w jego imieniu;
- dzielenia się z Klientem prowizją lub proponowania Klientowi gratyfikacji finansowych za złożenie wniosku o ubezpieczenie;
- oferowania promocyjnych warunków zawarcia którejkolwiek z umów, jeżeli Towarzystwo nie wprowadza takich promocji.

Załącznik B zawierał oświadczenie Agenta o tym, że nie wykonuje czynności agencyjnych na rzecz innego zakładu ubezpieczeń w zakresie tego samego działu ubezpieczeń oraz zobowiązanie do niezwłocznego zawiadomienia Towarzystwa o podjęciu się wykonywania czynności agencyjnych na rzecz innego zakładu ubezpieczeń w zakresie tego samego działu ubezpieczeń, w czasie trwania niniejszej Umowy. Zgodnie z Załącznikiem Produktowym B. (...), od Umowy Indywidualnego ubezpieczenia inwestycyjnego naliczana miała być w 1 roku trwania Umowy prowizja początkowa w wysokości 120% sumy składek całkowitych należnych za 1 rok polisowy. Prowizja początkowa miała być naliczona Agentowi „z góry” w związku z wystawieniem polisy, niezależnie od częstotliwości opłacania składek przez ubezpieczającego. Prowizja ta miała być naliczana zaliczkowo z wyjątkiem jej bezzwrotnej części, jaką była prowizja za pośredniczenie przy zawarciu umowy. Zgodnie z Załącznikiem Produktowym „Ochrona+” od umowy Terminowego (...)” naliczana miała być w 1 roku trwania umowy prowizja początkowa w wysokości 90% sumy składek całkowitych należnych za 1 rok polisowy. Prowizja początkowa miała być naliczona Agentowi „z góry” w związku z wystawieniem polisy, niezależnie od częstotliwości opłacania składek przez ubezpieczającego. Prowizja ta miała być naliczana zaliczkowo z wyjątkiem jej bezzwrotnej części, jaką była prowizja za pośredniczenie przy zawarciu

umowy. (...) Towarzystwo (...) S. A. udzieliło (...) S. A. pełnomocnictw do wykonywania czynności agencyjnych zgodnych z Umową.

Sąd I instancji ustalił również, iż w dniu 10 września 2013 r. A. Z. (1) wypełniła „Formularz danych kandydata dla zewnętrznych firm dystrybucyjnych”, a także złożyła - jako pracownik/współpracownik (...) S. A. (Przedstawiciel) oświadczenie, że:

- zważywszy na umowę o pośrednictwo ubezpieczeniowe zawartą przez (...) S. A. i (...) Towarzystwo (...) S. A. - będzie wykonywała na rzecz Towarzystwa czynności agencyjne w ramach pośrednictwa ubezpieczeniowego,

- zobowiązuje się do wykonywania czynności agencyjnych ściśle według wskazówek Agenta;

- przyjmuje do wiadomości, że nie jest uprawniona do zawierania umów ubezpieczenia i wystawiania polis ubezpieczeniowych, składania w imieniu Towarzystwa oświadczeń woli w sprawach roszczeń o wypłatę świadczeń ubezpieczeniowych i innych świadczeń z tytułu umów ubezpieczenia, a także do ustanawiania w imieniu Towarzystwa zabezpieczeń na prawach wynikających z umów ubezpieczenia;

- przyjmuje do wiadomości, że będzie odpowiedzialna względem Towarzystwa lub jego klientów za szkodę wynikłą z niezastosowania się do treści niniejszego oświadczenia, w szczególności w zakresie nieprawidłowego wykonywania czynności agencyjnych albo niezachowania tajemnicy ubezpieczeniowej.

Identycznej treści oświadczenia złożyli następujący Przedstawiciele:

- M. R. – dnia 16 stycznia 2013 r.

- I. P. – dnia 16 stycznia 2013 r.;

- M. B. (1) – dnia 16 stycznia 2103 r.;

- T. K. – dnia 01 kwietnia 2013 r.;

- P. W. – dnia 01 lutego 2013 r.;

- A. Z. (2) – dnia 29 kwietnia 2013 r.;

- P. K. (1) – dnia 04 sierpnia 2013 r.;

- M. D. (1) – dnia 10 września 2013 r.;

- M. C. (1) – dnia 11 października 2013 r.;

- A. P. (1) – dnia 6 listopada 2013 r.;

- A. K. (1) – dnia 6 grudnia 2013 r.

Oświadczenia te zostały złożone wobec (...) S. A., a następnie przekazane wraz z kompletem niezbędnych dokumentów do wiadomości (...) Towarzystwa (...) S. A.

Przez pierwsze dwa lata obowiązywania Umowy współpraca stron układała się wzorcowo. Powód zrealizował wszystkie założenia biznes planu opracowanego w momencie rozpoczęcia współpracy z pozwanym. Powód był partnerem strategicznym pozwanego. Do powoda zgłaszały się osoby fizyczne prowadzące jednoosobowo działalność gospodarczą, które chciały na rzecz powoda wykonywać czynności agencyjne. Przedstawiciele agenta inaczej określani skrótowo OWCA tzn. Osoba Wykonująca Czynności Agencyjne, odbywali cykl szkoleń, który kończył się egzaminem. W trakcie tych szkoleń byli informowani, że nie wolno im pobierać składek bezpośrednio od klientów. Podobnie, niedopuszczalne było, aby ktoś inny niż przedstawiciel pośredniczył przy zawieraniu umowy ubezpieczenia. Zasadą

było, że OWCA działała samodzielnie. Bezpośredni nadzór nad prawidłowością działań Przedstawiali Agenta - powoda sprawowała wyznaczona komórka organizacyjna pozwanego. Nigdy nie zdarzyło się, aby którykolwiek z Przedstawicieli powoda pobrał składkę ubezpieczeniową bezpośrednio od klienta.

W dniu 6 sierpnia 2014 r. (...) S. A. wystawił na rzecz (...) Towarzystwa (...) S. A. fakturę VAT nr (...) na kwotę 544 586,42 zł z tytułu wynagrodzenia za czynności pośrednictwa w zakresie sprzedaży produktów ubezpieczeniowych, płatną do dnia 19 sierpnia 2014 r. Dnia 8 sierpnia 2014 r. (...) S. A. wystawił na rzecz (...) Towarzystwa (...) S. A. fakturę VAT nr (...) na kwotę 11 580 zł z tytułu wynagrodzenia za czynności pośrednictwa w zakresie sprzedaży produktów ubezpieczeniowych zgodnie z umową z dnia 9 stycznia 2013 r., płatną do dnia 22 sierpnia 2014 r. Wraz z e-mailem z dnia 6 sierpnia 2014 r., 8 sierpnia 2014 r. i 22 sierpnia 2014 r. powód przekazał pozwanemu ww. fakturę VAT nr (...) w formie elektronicznej, a w e-mailu z dnia 5 sierpnia 2014 r. powód przekazał pozwanemu raport prowizyjny za lipiec 2014 r.

Przedstawiciel I. P. pośredniczyła w zawarciu umów Terminowego (...)” w dniu 31 stycznia 2013 r. z Klientami: D. Ś., C. M., R. M. (1) i P. M.. Przedstawiciel A. Z. (1) pośredniczyła w zawarciu umów Indywidualnego ubezpieczenia inwestycyjnego (...): dnia 24 czerwca 2014 r. z Klientem R. K. (1); dnia 27 czerwca 2014 r. z Klientami: Ł. F., R. K. (2), A. K. (2), P. S. (1), G. G. (1), I. G., K. K. (1), E. F.; dnia 30 czerwca 2014 r. z Klientami: R. K. (1), J. M.; M. U.; dnia 13 czerwca 2014 r. z Klientami: K. P. (1), R. K. (2); dnia 12 czerwca 2014 r. z Klientami: Ł. F., R. K. (2), dnia 11 czerwca 2014 r. z Klientem R. K. (2), dnia 10 czerwca 2014 r. z Klientem M. J., dnia 6 czerwca 2014 r. z Klientem M. K. (1), dnia 5 czerwca 2014 r. z Klientem A. S. (1), dnia 27 maja 2014 r. z Klientem G. J. (1), dnia 26 maja 2014 r. z Klientami: R. M. (2), M. Ś.; dnia 23 maja 2014 r. z Klientem A. P. (2), dnia 30 kwietnia 2014 r. z Klientem M. K. (2), dnia 29 kwietnia 2014 r. z Klientem M. G., dnia 28 kwietnia 2014 r. z Klientem G. G. (2), dnia 3 kwietnia 2014 r. z Klientem K. K. (2), dnia 31 marca 2014 r. z Klientem J. B., dnia 19 marca 2014 r. z Klientem Ł. P., dnia 22 stycznia 2014 r. z Klientem R. K. (1). Przedstawiciel M. C. (1) pośredniczyła w zawarciu umów: (...) na życie z ubezpieczeniowymi funduszami kapitałowymi i składką regularną B. (...) – dnia 4 lipca 2014 r. z Klientem K. Ś.; Indywidualnego ubezpieczenia inwestycyjnego B. (...) z Klientem P. S. (2) dnia 23 maja 2014 r.; Indywidualnego ubezpieczenia inwestycyjnego B. (...) z Klientem J. K. – dnia 26 czerwca 2014 r. Przedstawiciel M. D. (1) pośredniczył w zawarciu umowy Indywidualnego ubezpieczenia inwestycyjnego B. (...) dnia 10 października 2013 r. z Klientem M. Z.. Przedstawiciel A. P. (1) pośredniczyła w zawarciu umowy Terminowego (...) dnia 28 listopada 2013 r. z Klientem M. B. (2). Przedstawiciel A. Z. (2) pośredniczyła w zawarciu umowy Indywidualnego ubezpieczenia inwestycyjnego B. (...) dnia 5 września 2013 r. z Klientem R. H.. Przedstawiciel T. K. pośredniczył w zawarciu umów Indywidualnego ubezpieczenia inwestycyjnego B. (...): dnia 26 września 2013 r. z Klientem W. K.; dnia 24 września 2013 r. z Klientem R. K. (3); dnia 26 września 2013 r. z Klientem R. K. (4); dnia 20 kwietnia 2013 r. z Klientem M. M.; dnia 22 lutego 2013 r. z Klientem D. W.; dnia 27 marca 2013 r. z Klientem A. Ż.; dnia 27 lutego 2013 r. z Klientem A. B.. Przedstawiciel T. K. pośredniczył w zawarciu umowy Terminowego (...)” dnia 27 czerwca 2013 r. z Klientem K. B. (1). Przedstawiciel P. K. (1) pośredniczył w zawarciu umów Terminowego (...)” : dnia 22 września 2013 r. z Klientem R. W.; dnia 21 września 2013 r. z Klientem K. S.; dnia 30 grudnia 2013 r., z Klientem M. S. (1); dnia 19 marca 2014 r. z Klientem R. M. (3). Przedstawiciel P. W. pośredniczył przy zawarciu umów Indywidualnego ubezpieczenia inwestycyjnego B. (...): dnia 27 lipca 2014 r. z Klientem A. K. (1); dnia 26 lutego 2013 r. z Klientem P. Ć.; dnia 27 lutego 2013 r. z Klientem G. J. (2); dnia 28 lutego 2013 r. z Klientem M. K. (3). Przedstawiciel M. B. (1) pośredniczył w zawarciu umowy Terminowego (...)” dnia 19 marca 2013 r. z Klientem S. A.. Łączna suma składek uiszczonych przez klientów, którzy zawarli umowy ubezpieczenia na życie za pośrednictwem ww. (...) S. A. w okresie od 1 stycznia 2013 r. do 30 listopada 2014 r. wyniosła 259 876,71 zł.

Ponadto w postępowaniu pierwszoinstancyjnym ustalono, iż konsultanci (...) Towarzystwo (...) S. A. w rozmowach telefonicznych z klientami: G. J. (1), Ł. P., K. B. (2), A. S. (1), dowiedzieli się, że klienci ci nie mieli nigdy kontaktu z A. Z. (1) podpisaną na wniosku o zawarcie umów ubezpieczenia. Jediną osobą, która przedstawiła im ofertę pozwanego, udzielała wszelkich informacji i obsługiwała polisy w trakcie trwania umów był P. K. (2). Wymienieni klienci sami opłacali składki na poczet polis, z wyjątkiem A. S. (1), który polecił innej osobie opłacanie składek. Wszystkie składki uiszczone na poczet dwóch polis przez G. J. (1) wpłynęły na rachunek bankowy pozwanego. W przypadku klienta K. B. (2) czynności wyjaśniające pracowników pozwanego pozwoliły na ustalenie, że P. K. (2) reprezentujący firmę

(...) Spółkę z o. o. przedstawił temu klientowi kilka produktów znajdujących się zarówno w ofercie (...) Spółki z o.o., jak i (...) na Z.. K. B. (2) znał P. K. (2) od wielu lat, z racji wcześniejszej współpracy. P. K. (2) zaprezentował K. B. (2) produkt o nazwie B. (...). Pozostałe produkty znajdowały się w ofercie innego podmiotu niż (...), ale P. K. (2) przedstawił je wszystkie na papierze firmowym (...). P. K. (2) dokonał płatności na poczet tych produktów na numer rachunku wskazany w tych dokumentach, ale po pewnym czasie i po tym jak został wezwany na przesłuchanie do Komendy Policji, zorientował się, że jego pieniądze nie trafiły do pozwanego. Wówczas K. B. (2) zainicjował spotkanie z P. K. (2) i zwrócił się do niego o zwrot dokonanych wpłat. P. K. (2) zgodził się na tę propozycję i zwrócił K. B. (2) otrzymane od niego pieniądze. Rezygnacja z umowy zawartej za pośrednictwem P. K. (2) nie dotyczyła jednak produktu B. (...), na poczet której ww. Klient dokonuje samodzielnie wpłat składek na rachunek pozwanego. P. K. (2) jako prezes zarządu Spółki (...) Spółki z o. o. zatrudnił A. Z. (1), która jako jedyna miała uprawnienia OWCA i jako jedyna w tej Spółce mogła doprowadzić do zawarcia umowy ubezpieczenia. W czerwcu 2017 r. A. Z. (1) zawarła związek małżeński z P. K. (2). Na jednym ze spotkań stron, w którym uczestniczył P. K. (2), wyjaśnił on, że oferuje swoje produkty klientom pozyskanym przez A. Z. (1) i za tych swoich klientów zdarza się, że opłaca składki. Nigdy – w trakcie postępowania wyjaśniającego - nie znaleziono żadnego dowodu na to, że A. Z. (1) pobrała składkę ubezpieczeniową od klienta pozyskanego dla pozwanego. Powód nigdy nie współpracował z (...) Spółką z o. o., nie udzielał jej żadnych pełnomocnictw do działania w swoim imieniu.

Pozwany sporządził dokument zatytułowany: Zestawienie składek opłacanych za klientów, którzy zawarli umowy ubezpieczenia za pośrednictwem (...) S. A. na łączną sumę 259 876,71 zł. Wśród osób trzecich, które dokonały wpłat byli: M. R.; M. B. (1); I. P.; A. K. (1), K. P. (2); P. K. (1); A. Z. (2), A. P. (1); M. C. (1); A. K. (1); M. K. (4); K. J.; (...); P. K. (2). (...) S. A. po otrzymaniu dokumentów podjęła czynności wyjaśniające, podczas których ustaliła, że wpłat tych dokonywały najczęściej osoby spokrewnione z Klientami pozwanego. M. K. (4) natomiast dokonywał wpłat za klientów na polecenie P. K. (2), z którym współpracował w ramach spółki tego ostatniego tj. (...) Spółki z o. o. M. K. (4) nigdy nie łączyła żadna umowa z (...) S. A. Nigdy też nie oferował produktów pozwanego, nigdy nie pośredniczył w zawieraniu umów ubezpieczenia na rzecz pozwanego. M. K. (4) polecał swoich klientów spółce (...) należącej do P. K. (2) i z tego tytułu otrzymywał wynagrodzenie. Powód jako Agent nie miał jednak ani danych ani dostępu do rachunku bankowego pozwanego, na który Klienci dokonywali wpłat składek. Z tych przyczyn również powód nie miał możliwości zaobserwowania kto dokonuje wpłat składek. Takich informacji mógł powodowi udzielić wyłącznie pozwany w stosownym raporcie.

W dalszej kolejności Sąd Okręgowy ustalił, iż w piśmie z dnia 5 września 2014 r. pozwany powiadomił powoda, że skorzystał z przysługującego mu na podstawie § 6 pkt. 17 Umowy o pośrednictwo ubezpieczeniowe z dnia 9 stycznia 2013 r., uprawnienia do wstrzymania wypłaty prowizji. Zgodnie z tym zapisem bowiem w przypadku bezspornych podejrzeń ze strony Towarzystwa co do niezgodności działań Agentów (w tym osób fizycznych wykonujących czynności agencyjne w jego imieniu) z Umową lub przepisami prawa, Towarzystwu przysługuje uprawnienie do wstrzymania wypłaty wszystkich niewypłaconych Agentowi prowizji. Pozwany wyjaśnił jednocześnie, że podstawą decyzji Towarzystwa są ujawnione okoliczności naruszenia Umowy lub stanowiące naruszenie prawa: przypadki wykonywania czynności agencyjnych w postaci prezentacji oferty Towarzystwa, rozmowy sprzedażowej, przyjmowania wniosków ubezpieczeniowych, doręczania dokumentów ubezpieczenia w imieniu Agentów przez osoby nieupoważnione, w tym niezgłoszone przez Towarzystwo do rejestru Agentów w (...), przypadki przyjmowania środków pieniężnych od klientów na poczet składek ubezpieczeniowych oraz opłacania składek na rachunek polisy klientów. Pozwany wyjaśnił w piśmie, że powyższe ustalenia są wykazane zarejestrowanymi rozmowami z klientami, pisemnymi oświadczeniami klientów oraz dowodami w postaci przelewów bankowych tytułem składek na rachunek polis klientów. W piśmie z dnia 13 października 2014 r. (...) S. A. zwróciła się do (...) Towarzystwa (...) S. A. z prośbą o wdrożenie na czas trwającej kontroli tych obszarów współpracy, które mają wpływ na bieżące procedowanie sprzedanych produktów, a także możliwe jak najszybsze zakończenie kontroli i przekazanie wniosków oraz zaleceń do wdrożenia, a tym samym odblokowanie pozostałych obszarów współpracy. Powód wskazał, że prowadzona od 13 czerwca 2014 r. kontrola całkowicie sparaliżowała jego bieżącą działalność, przyznał jednocześnie, że kontrola ta jest całkowicie zasadna, a stwierdzone nieprawidłowości – naganne i niedopuszczalne. Zobowiązał się również do ścisłego egzekwowania procedury, aby definitywnie wyeliminować możliwość pojawienia się nieprawidłowości.

Jednocześnie zadeklarował pełną gotowość do zastosowania sugerowanych zmian i uszczelnienia procesu. Powód powołał się również na swoje nastawienie na długoletnią współpracę z pozwanym i poczynione w związku z tym duże inwestycje. W e-mailu z dnia 26 listopada 2014 r. (...) Towarzystwo (...) S. A. wyjaśniało powodowi, że wstrzymanie wypłaty prowizji nastąpiło z uwagi na uzasadnione podejrzenie Towarzystwa, co do niezgodności działań powoda z postanowieniami Umowy, a w szczególności w zakresie dopuszczania do wykonywania czynności agencyjnych przez osoby nieupoważnione przez Towarzystwo oraz nieprawidłowości w opłacaniu składek od umowy ubezpieczenia. Wszczęte przez Towarzystwo postępowanie wyjaśniające te okoliczności potwierdziło i z tych przyczyn Towarzystwo zażądało zakończenia współpracy z A. Z. (1). W związku z tym Towarzystwo poddało w wątpliwość prawo powoda do domagania się prowizji w pierwotnie wyliczonej wysokości. Pomimo tych okoliczności Towarzystwo zaproponowało powodowi jednorazową wypłatę kwoty 300 000 zł oraz zawarcie porozumienia dotyczącego warunków dalszej współpracy. Do zawarcia tego porozumienia jednak nie doszło. Powód był jednak zapewniany przez pozwanego, że otrzyma wynagrodzenie wynikające z wystawionych przez niego faktur. Po ujawnieniu nieprawidłowości w działaniach A. Z. (1) powód wypowiedział jej pełnomocnictwa i odebrał wszelkie uprawnienia do działania jako Przedstawiciel powoda. W kolejnym piśmie z dnia 27 listopada 2014 r. pełnomocnik (...) S. A. wezwał (...) Towarzystwo (...) S. A. do zapłaty kwoty 544 586,42 zł (wynikającej z faktury VAT nr (...) z dnia 14 sierpnia 2014 r.) wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 25 listopada 2014 r., w terminie 3 dni od otrzymania niniejszego wezwania, nie później niż 1 grudnia 2014 r. Do e-maila z dnia 2 grudnia 2014 r. przedstawiciel (...) na (...) S. A. przesłał powodowi m. in. projekt Porozumienia, którego zawarcie strony uzgadniały wcześniej na spotkaniu oraz w korespondencji mailowej, w trakcie postępowania wyjaśniającego prowadzonego przez pozwanego. Porozumienie to zawierało stwierdzenie, że z uwagi na podjęte przez Agenta działania naprawcze oraz w celu zabezpieczenia ewentualnych roszczeń Towarzystwa o zwrot wypłaconej z góry prowizji, kwoty wynikające z faktur wystawionych przez (...) o numerach m.in. FV 002/07/2014 r. i 004/07/2014, na łączną sumę 822 891 zł oraz 5 304,54 zł zostaną spłacone przez (...) w ten sposób, że kwota 300 000 zł zostanie wpłacona w ciągu 3 dni od podpisania niniejszego Porozumienia, a następne kwoty (pierwsza w wysokości 244 586,42 zł i druga 70 902,28 zł) po spełnieniu przez (...) warunków opisanych w dalszej części Porozumienia. Dnia 5 grudnia 2014 r. (...) Towarzystwo (...) S. A. złożyło wobec (...) S. A. oświadczenie o wypowiedzeniu Umowy o pośrednictwo ubezpieczeniowe bez zachowania terminu wypowiedzenia. Jako podstawę wypowiedzenia pozwany wskazał § 8 ust. 4 zdanie drugie Umowy, a w szczególności:

- naruszenie przez Agenta lub osoby, którym Agent powierzył wykonywanie czynności agencyjnych przepisów ustawy o pośrednictwie ubezpieczeniowym oraz § 1 ust. 2 Załącznika A do Umowy, poprzez wykonywanie przez Agenta czynności agencyjnych przy pomocy osób fizycznych nieupoważnionych przez Towarzystwo do ich wykonywania na rzecz Towarzystwa i niezgłoszonych jako takie do Rejestru agentów ubezpieczeniowych prowadzonego przez (...);
- naruszenie przez Agenta § 1 ust. 9 Załącznika A do Umowy zakazującego przyjmowania jakichkolwiek składek ubezpieczeniowych bezpośrednio od klientów, jakichkolwiek innych wpłat w związku z oferowaniem produktów Towarzystwa, ani też powołując się w jakiegokolwiek sposób na Towarzystwo czy inne podmioty wchodzące w skład Grupy (...) poprzez przyjmowanie takich płatności od klientów;
- naruszenie przez Agenta postanowień § 5 Umowy oraz przepisów prawa, poprzez udostępnienie danych osobowych klientów, w tym danych mogących stanowić tajemnicę ubezpieczeniową nieupoważnionym osobom trzecim;
- działania narażające na szkodę i mogące powodować realną szkodę majątkową dokumentom oraz klientów poprzez wyczerpujące znamiona przestępstwa przeciwko dokumentom oraz przestępstwa oszustwa lub usiłowania oszustwa działania osób i podmiotów, którym Agent powierzył wykonywanie określonych czynności, polegające na spreparowaniu dokumentów finansowych na podobieństwo dokumentów wystawionych przez Towarzystwo, zawieraniu na ich podstawie fikcyjnych umów finansowych, dotyczących nieistniejących produktów finansowych i przyjmowaniu środków od klientów na poczet tych nieistniejących produktów;
- zachowania narażające na szkodę dobre imię i wizerunek Towarzystwa poprzez wykorzystywanie przez osoby i podmioty, którym Agent powierzył wykonywanie określonych czynności oznaczeń i firmy Towarzystwa w działaniach

stanowiących przestępstwo, w tym poprzez preparowanie dokumentów mających sugerować jakoby pochodziły od Towarzystwa, informowaniu klientów o niemających miejsca działaniach Towarzystwa.

Jednocześnie pozwany poinformował powoda, że wobec stwierdzonych naruszeń, Agent zobowiązany jest na podstawie § 1 ust. 10 Umowy do zapłaty na rzecz Towarzystwa kary umownej w wysokości pięciokrotności pobranej od klienta kwoty, co przy ustalonej wartości pobranej od klienta w kwocie 259 876,71 zł oznacza zobowiązanie Agenta do zapłacenia kary umownej w wysokości 1 299 383,55 zł. Towarzystwo oświadczyło również, że potrąca przysługującą Towarzystwu i wymagalną wierzytelność z tytułu przedmiotowej kary umownej we wskazanej wyżej wysokości z wymagalnymi wierzytelnościami Agenta z tytułu wynagrodzenia prowizyjnego, jednocześnie wzywając Agenta do zapłaty w terminie 7 dni kary umownej w pozostałym zakresie. Towarzystwo zastrzegło jednocześnie, że w przypadku ustalenia, że przedmiotowe wynagrodzenie prowizyjne z uwagi na ujawnione nieprawidłowości jest Agentowi nienależne w całości lub w części, Towarzystwo zastrzega sobie prawo dochodzenia od Agenta kary umownej odpowiednio w całości lub w pozostałej części. W piśmie z dnia 8 grudnia 2014 r. powód oświadczył wobec (...) Towarzystwa (...) S. A., że nie akceptuje wypowiedzenia Umowy, tym samym nie akceptuje zgłoszenia kar umownych i ich potrącenia z wymagalną prowizją. Powód zaproponował ponownie spotkanie celem zawarcia porozumienia. W piśmie z dnia 15 grudnia 2014 r. pozwany (...) Towarzystwo (...) S. A. – w odpowiedzi na wezwanie powoda do zapłaty należności z faktury VAT nr (...) – poinformował, że w oświadczeniu o rozwiązaniu umowy o pośrednictwo ubezpieczeniowe, dokonał potrącenia przysługujących Towarzystwu wierzytelności z tytułu naliczonych kar umownych z wierzytelnościami powoda w tym wynikającymi z ww. faktury VAT. Na skutek potrącenia wierzytelność powoda uległa całkowitemu umorzeniu. W e-mailu z dnia 8 stycznia 2015 r. M. S. (2) w imieniu (...) na Życie przesała powodowi rozliczenie prowizyjne za grudzień 2014 r. na kwotę – 12 502,67 zł.

W e-mailu z dnia 5 lutego 2015 r. M. S. (2) w imieniu (...) na Życie przesała powodowi rozliczenie prowizyjne za styczeń 2015 r. na kwotę 17 954,22 zł. W e-mailu z dnia 4 marca 2015 r. M. S. (2) w imieniu (...) na Życie przesała powodowi rozliczenie prowizyjne za luty 2015 r. na kwotę 57 721,98 zł. W e-mailu z dnia 3 kwietnia 2015 r. M. S. (2) w imieniu (...) na Życie przesała powodowi rozliczenie prowizyjne za marzec 2015 r. na kwotę 49 909,19 zł. W kolejnych mailach M. S. (2) przesyłała rozliczenia za dalsze okresy: w dniu 6 maja 2015 r. - za kwiecień 2015 r. na kwotę 330 678,42 zł; w dniu 10 czerwca 2015 r. - za maj 2015 r. na kwotę - 32 674,31 zł; w dniu 3 lipca 2015 r. - za czerwiec 2015 r. na kwotę - 13 060,29 zł. w dniu 5 sierpnia 2015 r. - za lipiec 2015 r. na kwotę 16 549,65 zł; z dnia 4 września 2015 r. - za sierpień 2015 r. na kwotę 236,69 zł, w dniu 6 października 2015 r. - za wrzesień 2015 r. na kwotę 1 479,71 zł, w dniu 4 listopada 2015 r. -za październik 2015 r. na kwotę 4 788,49 zł. Powyższe rozliczenia prowizyjne za okres od grudnia 2014 r. do października 2015 r. wykazały ujemną prowizję na kwotę – 537 555,62 zł.

W tak ustalonych okolicznościach faktycznych Sąd Okręgowy uznał zgłoszone powództwo za zasadne. Sąd ten w pierwszej kolejności zważył, iż zgodnie z art. art. 354 k. c. – statuującego generalną zasadę obowiązującą przy wykonywaniu wszelkiego rodzaju zobowiązań - zarówno wierzyciel, jak i dłużnik powinien wykonać zobowiązanie zgodnie z jego treścią i w sposób odpowiadający jego celowi społeczno - gospodarczemu oraz zasadom współzycia społecznego, a jeżeli istnieją w tym zakresie ustalone zwyczaje - także w sposób odpowiadający tym zwyczajom. Nadto, dłużnik obowiązany jest do staranności ogólnie wymaganej w stosunkach danego rodzaju. Należyta staranność dłużnika w zakresie prowadzonej przez niego działalności gospodarczej określa się przy uwzględnieniu zawodowego charakteru tej działalności. (art. 355 k. c.). Podstawowym kryterium określającym sposób wykonania zobowiązania jest jego treść, czyli uprawnienia i obowiązki stron, które są wyraźne, w sposób nie budzący wątpliwości, określone w ramach łączącego strony stosunku prawnego. Treść tę określa źródło zobowiązania, jeśli źródłem tym jest umowa, to – w razie potrzeby – treść zobowiązania dookreślają odpowiednie przepisy prawa (art. 56 k. c.) bezwzględnie obowiązujące, a dyspozytywne w zakresie w jakim nie zostały wyłączone wola stron. W razie wątpliwości co do treści oświadczenia woli dokonuje się jej wykładni według reguł interpretacyjnych z art. 65 k. c. W stosunku do treści zobowiązania kryteria wykonania zobowiązania, wynikające z celu społeczno - gospodarczego oraz ustalonych zwyczajów, mają charakter jedynie uzupełniający. Kryterium celu społeczno - gospodarczego odwołuje się do obiektywnych funkcji i celów konkretnego zobowiązania ze względu np. na określony rodzaj działalności gospodarczej, typowe oczekiwania stron związane z danym rodzajem stosunków, charakter profesjonalny danego podmiotu lub jego

brak. Z kolei sposób wykonania zobowiązania obejmuje wszystkie elementy dotyczące zachowania dłużnika związane ze spełnieniem świadczenia. Kryterium staranności zawodowej (o której mowa w art. 355 § 2 k. c.) obejmuje takie powinności, które pozostają w związku z zawodowym charakterem działalności gospodarczej i przez to wyznaczają uzasadnione oczekiwania kontrahenta.

W dalszej kolejności Sąd I instancji wskazał, iż zgodnie z art. 2 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o pośrednictwie ubezpieczeniowym (Dz. U. Nr 124, poz. 1154 ze zm.) w brzmieniu z czasu obowiązywania umowy stron, pośrednictwo ubezpieczeniowe polegało na wykonywaniu przez pośrednika za wynagrodzeniem czynności faktycznych lub czynności prawnych związanych z zawieraniem lub wykonywaniem umów ubezpieczenia. (...) ubezpieczeniowe jest wykonywane wyłącznie przez agentów ubezpieczeniowych lub brokerów ubezpieczeniowych, z zastrzeżeniem art. 3. Stosownie do art. 4 ust. 1 ustawy, pośrednik ubezpieczeniowy wykonuje: czynności w imieniu lub na rzecz zakładu ubezpieczeń, polegające na: pozyskiwaniu klientów, wykonywaniu czynności przygotowawczych zmierzających do zawierania umów ubezpieczenia, zawieraniu umów ubezpieczenia oraz uczestniczeniu w administrowaniu i wykonywaniu umów ubezpieczenia, także w sprawach o odszkodowanie, jak również na organizowaniu i nadzorowaniu czynności agencyjnych. Agentem ubezpieczeniowym jest przedsiębiorca wykonujący działalność agencyjną na podstawie umowy agencyjnej zawartej z zakładem ubezpieczeń i wpisany do rejestru agentów ubezpieczeniowych. (art. 7 ust. 1 ustawy). Stosownie do art. 13 ustawy agent ubezpieczeniowy jest obowiązany:

1) okazywać klientowi przy pierwszej czynności należącej do zakresu działalności agencyjnej oraz na każde żądanie dokument pełnomocnictwa, o którym mowa w art. 12 ust. 1;

2) zwrócić zakładowi ubezpieczeń dokument pełnomocnictwa, o którym mowa w art. 12 ust. 1, oraz wszystkie wydane mu druki, materiały i inne dokumenty oraz rozliczyć się z zainkasowanych składek, jeżeli jego pełnomocnictwo wygasło lub zostało cofnięte;

3) zachować w tajemnicy wszystkie informacje uzyskane w związku z wykonywaniem czynności agencyjnych, dotyczące zakładu ubezpieczeń, drugiej strony umowy ubezpieczenia oraz podmiotu szukającego ochrony ubezpieczeniowej; obowiązek ten ciąży na agencie ubezpieczeniowym również po rozwiązaniu umowy agencyjnej;

4) powiadomić klienta, czy działa na rzecz jednego, czy wielu zakładów ubezpieczeń, i na żądanie klienta poinformować go o nazwach zakładów ubezpieczeń, na rzecz których wykonuje działalność agencyjną;

4a) poinformować klienta o:

a) firmie, pod którą wykonuje działalność agencyjną, oraz adresie siedziby,

b) wpisie do rejestru pośredników ubezpieczeniowych i sposobie sprawdzenia wpisu do rejestru,

Osoba fizyczna wykonująca czynności agencyjne jest obowiązana okazywać dokument upoważniający do działania w imieniu agenta ubezpieczeniowego. (art. 13 ust. 2). Stosownie do przepisu art. 11 ust. 1 za szkodę wyrządzoną przez agenta ubezpieczeniowego w związku z wykonywaniem czynności agencyjnych odpowiada zakład ubezpieczeń, na rzecz którego agent ubezpieczeniowy działa, z zastrzeżeniem ust. 2. Przepisu art. 429 Kodeksu cywilnego nie stosuje się. Nadzór nad działalnością agenta ubezpieczeniowego sprawuje zakład ubezpieczeń, na rzecz którego działa agent ubezpieczeniowy. (art. 18)

Na podstawie wskazanego materiału dowodowego Sąd I instancji ustalił, iż powód w oparciu o udzielone przez pozwanego pełnomocnictwa działał jako agent ubezpieczeniowy na rzecz pozwanego pośrednicząc przy zawieraniu i wykonywaniu umów ubezpieczenia przy pomocy tzw. przedstawicieli inaczej OWCA tj. Osób Wykonujących Czynności Agencyjne, którzy to przedstawiciele spełniali określone prawem uprawnienia. Niespornym między stronami był sposób ustalania wysokości należnej powodowi prowizji z tytułu realizacji obowiązków umownych oraz fakt, że w dniach 6 sierpnia 2014 r. i 8 sierpnia 2014 r. powód – w oparciu o zapisy Umowy wystawił dwie faktury VAT: pierwszą na kwotę 544 586,42 zł, a drugą – na kwotę 11 580 zł, obie z tytułu wynagrodzenia za czynności pośrednictwa w zakresie

sprzedaży produktów ubezpieczeniowych wykonywane w miesiącu lipcu 2014 r. Z dokonanych ustaleń faktycznych wynikało, iż współpraca stron układała się bardzo dobrze do września 2014 r., kiedy to pozwany powiadomił powoda, że korzysta z przysługującego mu na podstawie § 6 pkt. 17 Umowy o pośrednictwo ubezpieczeniowe z dnia 9 stycznia 2013 r., uprawnienia do wstrzymania wypłaty prowizji, a nadto, że wszczyna postępowanie wyjaśniające z uwagi na ujawnienie przez pozwanego okoliczności naruszenia Umowy przez powoda. Niespornym między stronami było, iż w następstwie ustaleń poczynionych w toku postępowania wyjaśniającego, pozwany w piśmie z dnia 5 grudnia 2014 r. rozwiązał bez zachowania terminu wypowiedzenia Umowę o pośrednictwo ubezpieczeniowe łączącą go z powodem, a jako podstawę wypowiedzenia pozwany wskazał § 8 ust. 4 zdanie drugie Umowy, a w szczególności:

- naruszenie przez Agenta lub osoby, którym Agent powierzył wykonywanie czynności agencyjnych przepisów ustawy o pośrednictwie ubezpieczeniowym oraz § 1 ust. 2 Załącznika A do Umowy, poprzez wykonywanie przez Agenta czynności agencyjnych przy pomocy osób fizycznych nieupoważnionych przez Towarzystwo do ich wykonywania na rzecz Towarzystwa i niezgłoszonych jako takie do Rejestru agentów ubezpieczeniowych prowadzonego przez (...);

- naruszenie przez Agenta § 1 ust. 9 Załącznika A do Umowy zakazującego przyjmowania jakichkolwiek składek ubezpieczeniowych bezpośrednio od klientów, jakichkolwiek innych wpłat w związku z oferowaniem produktów Towarzystwa, ani też powołując się w jakiegokolwiek sposób na Towarzystwo czy inne podmioty wchodzące w skład Grupy (...) poprzez przyjmowanie takich płatności od klientów;

- naruszenie przez Agenta postanowień § 5 Umowy oraz przepisów prawa, poprzez udostępnienie danych osobowych klientów, w tym danych mogących stanowić tajemnicę ubezpieczeniową nieupoważnionym osobom trzecim;

- działania narażające na szkodę i mogące powodować realną szkodę majątkową dokumentom oraz klientów, poprzez wyczerpujące znamiona przestępstwa przeciwko dokumentom oraz przestępstwa oszustwa lub usiłowania oszustwa działania osób i podmiotów, którym Agent powierzył wykonywanie określonych czynności, polegające na spreparowaniu dokumentów finansowych na podobieństwo dokumentów wystawionych przez Towarzystwo, zawieraniu na ich podstawie fikcyjnych umów finansowych, dotyczących nieistniejących produktów finansowych i przyjmowaniu środków od klientów na poczet tych nieistniejących produktów;

- zachowania narażające na szkodę dobre imię i wizerunek Towarzystwa, poprzez wykorzystywanie przez osoby i podmioty, którym Agent powierzył wykonywanie określonych czynności oznaczeń i firmy Towarzystwa w działaniach stanowiących przestępstwo, w tym poprzez preparowanie dokumentów mających sugerować jakoby pochodziły od Towarzystwa, informowaniu klientów o niemających miejsca działaniach Towarzystwa.

Ze wskazanych dowodów wynikało, że jeden z Przedstawicieli powoda – A. Z. (1) nawiązała współpracę ze spółką (...), której prezesem był P. K. (2). W ramach tej współpracy A. Z. (1) (w tym samym okresie, w którym była Przedstawicielem powoda) wykonywała czynności agencyjne na rzecz Spółki (...), natomiast P. K. (2) – mimo, że na wniosku o zawarcie poszczególnych umów ubezpieczenia z pozwanym była podpisana A. Z. (1) – przedstawiał ofertę pozwanego poszczególnym klientom, doprowadzał do zawarcia umów ubezpieczeń na produkty znajdujące się w ofercie pozwanego, a następnie zajmował się obsługą tych umów. A. Z. (1) miała jako jedyny pracownik Spółki (...) uprawnienia do wykonywania czynności agencyjnych i z tej przyczyny tylko ona podpisywała wnioski o zawarcie umów ubezpieczenia. Dowody przeprowadzone przed tym Sądem potwierdziły, że takie działania A. Z. (1) i P. K. (2) miały miejsce wobec następujących Klientów pozwanego: G. J. (1), Ł. P., K. B. (2), A. S. (1). Żaden z dowodów zaoferowanych przez pozwanego nie doprowadził do ustalenia, że którykolwiek z pozostałych Przedstawicieli (OWCA) powoda stosowali praktyki podobne do tych stosowanych przez A. Z. (1). Z zestawienia wpłat składek, a także z zeznań świadka M. K. (4), P. K. (2) wynika również, że zdarzało się, że składki za Klientów pozyskanych przez (...) Spółkę z o.o. opłacały inne osoby. P. K. (2) przyznał również, że pobierał składki od klientów swojej Spółki (...), a nie od klientów pozwanego. O powyższych nieprawidłowych praktykach jako pierwszy mógł się dowiedzieć pozwany, który zobligowany był do składania powodowi stosownych raportów. Powód bowiem nie miał dostępu do danych rachunku bankowego pozwanego, na który dokonywane były wpłaty składek i nie miał obiektywnych możliwości śledzenia owych wpłat. Powód sam nie miał również możliwości ustalenia, że A. Z. (1) posługuje się nieuprawnioną

osobą do wykonywania czynności agencyjnych. Takich ustaleń mógł jedynie dokonać pozwany, wykonując połączenia telefoniczne do wybranych losowo klientów.

W ocenie Sądu Okręgowego przeprowadzone na wniosek pozwanego dowody nie pozwoliły natomiast na ustalenie, że którykolwiek z Przedstawicieli powoda (w tym A. Z. (1)) dokonał wpłaty składki za pozyskanego Klienta. Z żadnego dowodu nie wynika również, aby powoda i Spółkę (...), bądź którąkolwiek z osób dokonujących wpłat za Klientów pozwanego, łączył z powodem jakikolwiek węzeł obligacyjny i aby którakolwiek z tych osób działała na podstawie upoważnienia powoda w jego imieniu i na jego rzecz. Podobnie żaden z dowodów nie potwierdził jakoby przedstawiciele powoda pobierali składki na poczet ubezpieczenia bezpośrednio od pozyskanych przez siebie Klientów pozwanego. Twierdzenie pozwanego, jakoby oczywistym było, że opłacanie składek za Klientów wynikało z wcześniejszego pobrania tej składki bezpośrednio od Klienta nie zostało przez pozwanego udowodnione i stanowi wyłącznie nieuprawnioną sugestię. Zarzutu tego nie potwierdzili również Klienci G. J. (1), Ł. P., K. B. (2), A. S. (1), którzy zawierali umowy ubezpieczenia za pośrednictwem P. K. (2). Pozwany nie przedstawił także dowodu na to, aby którakolwiek ze składek została wpłacona na rachunek bankowy powoda.

Na tle tych rozważań Sąd I instancji zwrócił uwagę, iż nie ulegało w sprawie wątpliwości, że pozwany wraz z oświadczeniem o rozwiązaniu Umowy o pośrednictwo ubezpieczeniowe, obciążył powoda – na podstawie § 1 ust. 10 Załącznika A do Umowy – karą umowną w wysokości 1 299 383,55 zł. W § 1 ust. 9 Załącznika A do Umowy wprowadzono zastrzeżenie, zgodnie z którym ani Agent ani Przedstawiciele nie mieli uprawnień do przyjmowania jakichkolwiek składek ubezpieczeniowych bezpośrednio od Klientów (zarówno gotówkowych, jak i w formie przelewu), przyjmowania w imieniu Towarzystwa jakichkolwiek innych wpłat Klientów, w związku z oferowaniem i sprzedażą produktów Towarzystwa, ani też powołując się w jakikolwiek sposób na Towarzystwo, bądź inne podmioty wchodzące w skład Grupy (...). Wszelkie płatności związane z umową ubezpieczenia powinny być dokonywane przez Klienta przelewem na bankowy rachunek Towarzystwa wskazany w polisie. Zgodnie natomiast z § 1 ust. 10 Załącznika A do tej Umowy, w przypadku gdyby Agent pobrał w imieniu Towarzystwa składkę ubezpieczeniową od Klienta, Towarzystwo nabywało uprawnienie do obciążenia Agenta obowiązkiem zapłaty kary umownej w wysokości pięciokrotności pobranej od Klienta kwoty. W ocenie Sądu, pozwany nie udowodnił, aby powód bądź jego Przedstawiciele, za których działania związane z wykonywaniem Umowy powód odpowiadał (§ 4 Umowy), pobrali składkę ubezpieczeniową od któregośkolwiek z pozyskanych dla pozwanego Klientów, a tym samym pozwany nie udowodnił, aby została spełniona umowna przesłanka do obciążenia powoda karą umowną.

Marginalnie Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, iż pozwany w uzasadnieniu wyliczenia kary umownej na kwotę 1 299 383,55 zł, przedstawił tabelaryczne zestawienie składek uiszczonych przez klientów, którzy zawarli umowy ubezpieczenia na życie za pośrednictwem Przedstawicieli (różnych) (...) S. A. w okresie od 1 stycznia 2013 r. do 30 listopada 2014 r. oraz wyjaśnił, że kara umowna naliczona powodowi stanowi pięciokrotność sumy tych składek (tj. 259 876,71 zł). Jednocześnie jednak pozwany nie udowodnił, aby którakolwiek ze składek wskazanych w omawianej tabeli została pobrana bezpośrednio przez któregośkolwiek z Przedstawicieli Agenta wymienionych w tej tabeli. Zapis § 1 ust. 10 Załącznika A tymczasem, wyraźnie przewidywał, że kara umowna miała stanowić „pięciokrotność pobranej od Klienta kwoty”. Z uwagi na to, że pozwany nie udowodnił spełnienia jedynej przesłanki uprawniającej go do obciążenia powoda karą umowną, a to pobrania przez Agenta składek od Klienta, Sąd Okręgowy uznał dokonane przez pozwanego potrącenia nienależnie obliczonej kary umownej za pozbawione skutków prawnych.

Za nieuzasadnione Sąd ten uznał również pozostałe zarzuty pozwanego podniesione w obronie przed powództwem. Pozwany twierdził bowiem, że od momentu otrzymania faktur VAT wystawionych przez powoda, a będących podstawą żądań pozwu, pozwany kwestionował te faktury. Twierdzenie to nie znalazło jednak odzwierciedlenia w dowodach zaofiarowanych przez pozwanego. Z korespondencji kierowanej do powoda wynikało, że pozwany wstrzymał się z płatnością spornych faktur na podstawie § 6 ust. 17 Umowy w związku z wdrożeniem postępowania wyjaśniającego. Brak było tu jakiegokolwiek dowodu na to, aby w toku całego tego postępowania pozwany kwestionował zasadność wystawienia ww. faktur VAT oraz wysokość wynikającej z nich prowizji powoda. Przeciwnie - do maila z dnia 2 grudnia 2014 r. przedstawiciel (...) na (...) S. A. przesłał powodowi m. in. projekt Porozumienia, z którego treści wynika, że pozwany nie kwestionował faktur FV 002/07/2014 r. i 004/07/2014 oraz pozostałych wystawionych

przez powoda, na łączną sumę 822 891 zł oraz 5 304,54 zł. Jednocześnie, w projekcie tego Porozumienia pozwany zobowiązał się zapłacić całą należną powodowi prowizję w trzech ratach, przy czym pierwszą ratę w wysokości 300 000 zł - bezwarunkowo w terminie 3 dni od dnia podpisania Porozumienia przez powoda, a pozostałe dwie raty – po spełnieniu określonych warunków. Pozwany prezentował również stanowisko, iż kwoty wynikające ze spornych faktur powinny być pomniejszone o sumę ujemnej prowizji wynikającą z rozliczeń prowizyjnych za okres od grudnia 2014 r. do października 2015 r. w kwocie 537 556 zł. Na dowód powyższego pozwany przedłożył maile wysłane powodowi przez M. S. (2) w okresie od stycznia do listopada 2015 r. wraz załącznikami w postaci rozliczeń prowizyjnych. Pozwany nie zareagował jednak na zarzut powoda o niemożliwości odniesienia się do tych rozliczeń bez uzyskania dokumentów źródłowych. Pozwany powołał jedynie, jako podstawę do pomniejszenia o ujemną prowizję za okres od grudnia 2014 r. do października 2015 r. wynagrodzenia powoda dochodzonego niniejszym pozwem, zapis § 6 ust. 12 – 19 Umowy o pośrednictwo ubezpieczeniowe, nie przedstawiając jednak żadnego dowodu na to, czy i które z przesłanek wymienionych w ustępach od 12 do 19 § 6 Umowy zostały spełnione. Zaniechanie dowodowe pozwanego w tym zakresie uniemożliwiło ustalenie, czy po stronie powoda powstał obowiązek do zwrotu prowizji, a jeśli tak to w jakiej wysokości. Sąd Okręgowy nie badał skuteczności oświadczenia pozwanego z dnia 5 grudnia 2014 r. o rozwiązaniu bez wypowiedzenia Umowy o pośrednictwo ubezpieczeniowe, a w szczególności zajścia wszystkich okoliczności podanych w uzasadnieniu rozwiązania Umowy. Żadna ze stron bowiem nie opierała swoich roszczeń i zarzutów na skuteczności, bądź bezskuteczności tego oświadczenia.

W świetle tych rozważań Sąd I instancji uznał, iż nakaz zapłaty wydany w postępowaniu nakazowym dnia 9 listopada 2015 r. należało utrzymać w mocy w całości, modyfikując jedynie firmę pozwanego, która uległa zmianie w trakcie niniejszego postępowania.

Od powyższego wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 25 marca 2019 r. apelację wniósł pozwany N. – N. Towarzystwo (...) S. A., zaskarżając je w całości i zarzucając:

1) Naruszenie przepisów prawa procesowego, które miało wpływ na treść rozstrzygnięcia, co dotyczy w szczególności:

a) naruszenia art. 328§ 2 k. p. c., które polega na braku wyraźnego wskazania w treści uzasadnienia dowodów, na których Sąd Okręgowy się oparł i przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej - co w niniejszej sprawie uniemożliwia zrozumienie motywów, jakimi kierował się Sąd Okręgowy wydając wyrok,

b) przekroczenia przez Sąd Okręgowy w sposób rażący granic swobodnej oceny dowodów (art. 233 k. p. c.) poprzez:

i) całkowite pominięcie przyczyn oraz celu wprowadzenia przez strony do umowy agencyjnej kary umownej w wysokości pięciokrotności składki pobranej od klienta przez pozwanego,

ii) wybiórcze podejście do materiału dowodowego polegające w szczególności na:

- pominięciu treści zeznań P. K. (2) i A. Z. (3), z których wynika, że faktycznym podwykonawcą powoda była spółka (...) sp. z o. o. (zwana dalej (...)), a rola A. Z. (3) ograniczała się do sporządzania wniosków o ubezpieczenie sporządzonych przez inne osoby współpracujące z (...),

- pominięciu dowodów z zeznań G. J. (1) i K. B. (2), z których wynika, że Klienci ci zawierali umowy za pośrednictwem P. K. (2) i nie znali A. Z. (3), której podpis był na wnioskach o ubezpieczenie, a dodatkowo z ich zeznań wynika, że umowa ubezpieczenia z pozwanym była komponentem innej usługi finansowej oferowanej przez P. K. (2),

- braku skonfrontowania przez Sąd Okręgowy treści zestawienia sporządzonego przez J. P. z treścią innych dowodów,

- pominięciu przez Sąd Okręgowy dowodów dotyczących wyników ustaleń pozwanego oraz informacji przekazanych przez powoda podczas spotkania z pracownikami pozwanego w dniu 1 września 2014 r. dotyczących: modelu biznesowego stosowanego przez powoda w zakresie oferowania Klientom ubezpieczeń pozwanego oraz zasad

współpracy powoda ze spółką (...) sp. z o.o., zasad wykonywania czynności agencyjnych przez A. Z. (1) w imieniu powoda na rzecz pozwanego w ramach zatrudnienia w (...) sp. z o.o.

- dokonanie w sposób niezgodny z zasadami logiki i doświadczenia życiowego oceny zebranych w sprawie dowodów, w tym m.in. zeznań świadków A. S. (2) k. 821 - 822, M. C. (2) k. 682; M. D. (2) k. 682, P. J. k. 661 - 662 K. G. k. 614 - 616, P. K. (2) k. 853v. - 854v. w zakresie dotyczącym ustalenia modelu biznesowego stosowanego przez powoda,

- pominięciu przez Sąd Okręgowy treści zeznań świadka J. P., w szczególności w zakresie dotyczącym sporządzonego przez tego świadka zestawienia na k. 373 - 374v sporządzonego w oparciu o informacje uzyskane z rachunków bankowych, z których dokonywane były wpłaty za te polisy,

iii) błędną wykładnię zestawień na kartach 373 - 374v., 377; 378 - 399 oraz oświadczenia pozwanego na k. 375 i w konsekwencji dokonanie przez Sąd Okręgowy nieprawidłowych ustaleń faktycznych co do tego, że łączna suma składek uiszczonych przez klientów, którzy zawarli umowy ubezpieczenia na życie za pośrednictwem ww. (...) S. A. w okresie od 1 stycznia 2013 r. do 30 listopada 2014 r. wyniosła 259 876,71 zł, podczas gdy przedmiotem tego zestawienia są zidentyfikowane przez pozwanego przypadki opłacania składek za konkretnych klientów przez wymienione w tym zestawieniu osoby fizyczne oraz współpracującą z powodem spółkę (...) sp. z o.o.

iv) błędne ustalenie, że z żadnego dowodu nie wynika również, aby powoda i Spółkę (...), bądź którąkolwiek z osób dokonujących wpłat za Klientów pozwanego, łączył z powodem jakikolwiek węzeł obligacyjny, podczas gdy rzetelna analiza zebranego w sprawie materiału dowodowego wskazuje na istnienie takiego stosunku prawnego - zeznania A. Z. (3), P. K. (2), jak również zeznania świadków: J. P., M. C. (2), M. D. (2) (poprzednio pod nazwiskiem P.) - pracowników pozwanego uczestniczących w spotkaniu w dniu 1 września 2014 r., w trakcie którego pozwany został poinformowany przez powoda oraz P. K. (2) o modelu biznesowym polegającym na włączeniu do procesu pośredniczenia przy zawieraniu umów ubezpieczenia podmiotów takich jak (...),

v) ustalenie w sposób oczywiście nieuzasadniony, że żaden z dowodów zaoferowanych przez pozwanego nie doprowadził do ustalenia, że którykolwiek z pozostałych Przedstawicieli (OWCA) powoda stosowali praktyki podobne do tych stosowanych przez A. Z. (1), podczas gdy zakres niniejszego postępowania został ograniczony wyłącznie do umów ubezpieczenia zawartych na podstawie wniosków o ubezpieczenie formalnie podpisanych przez A. Z. (1), za których składki były opłacane przez (...) lub osoby związane ze spółką (...) (P. K. (2), K. J., M. K. (4), M. W.), co wynika z treści pisma procesowe pozwanego z dnia 25 maja 2016 r. oraz załączonego do tego pisma zestawienia k. 577 - 579,

vi) ustalenie przez Sąd Okręgowy w sposób sprzeczny z zasadami logiki i w oparciu o pobieżną i wybiórczą ocenę zeznań ze świadków, przy pominięciu przez Sąd Okręgowy innych dowodów, że twierdzenie pozwanego, jakoby oczywistym było, że opłacanie składek za Klientów wynikało z wcześniejszego pobrania tej składki bezpośrednio od Klienta nie zostało przez pozwanego udowodnione i stanowi - w ocenie Sądu - wyłącznie nieuprawnioną sugestię, zwłaszcza w sytuacji, w której Sąd Okręgowy nie wyjaśnił, jakie miałyby być przyczyny opłacania składek za określoną grupę klientów przez (...) i osoby związane ze spółką (...) (P. K. (2), K. J., M. K. (4), M. W.),

vi) sprzeczne z zasadami logiki stwierdzenie przez Sąd Okręgowy, że przypadki nieprawidłowości w opłacaniu składek przez osoby związane z P. K. (2) i zarządzaną przez niego spółką (...) powinien był sprawdzać wyłącznie pozwany, a nie powód, przy jednoczesnym stwierdzeniu, że o powyższych nieprawidłowych praktykach jako pierwszy mógł się dowiedzieć pozwany, który zobligowany był do składania powodowi stosownych raportów,

vii) sprzeczne z zasadami logiki i zasadami doświadczenia życiowego, jak również niezgodne z celem zawartej przez strony umowy o pośrednictwo ubezpieczeniowe stwierdzenie, przez Sąd Okręgowy, że Powód sam nie miał również możliwości ustalenia, że A. Z. (1) posługuje się nieuprawnioną osobą do wykonywania czynności agencyjnych. Takich ustaleń mógł jedynie dokonać pozwany, wykonując połączenia telefoniczne do wybranych losowo klientów.

viii) nieuwzględnienie przez Sąd Okręgowy tego, że wszystkie umowy ubezpieczenia zawarte na podstawie wniosków o ubezpieczenie formalnie podpisanych przez A. Z. (3), za które pozwany naliczył karę umową i które są objęte zakresem

tego postępowania były umowami indywidualnymi tego samego rodzaju (...) ze składką miesięczną (co wynika z treści wniosków o ubezpieczenie sporządzonych z klientami: Ł. P. - k. 275 - 277, K. K. (2) k. 269 - 271, M. G. - k. 259 - 262, M. S. (3) k. 248 - 250, G. J. (1)- k. 242 - 244, A. S. (1) k. 239 - 241, G. G. (1) - k. 169 - 171 i k. 172 - 175, I. G. - k. 176 - 180, 181 - 185, a zgodnie z Załącznikiem Produktowym B. (...) załączonym do pozwu, pozwany wypłacił powodowi za doprowadzenie do zawarcia tych umów ubezpieczenia prowizję w wysokości 120% sumy składek całkowitych należnych za 1 rok polisowy (wypłacona powodowi przez pozwanego prowizja za zawarcie tych umów wynosiła była wyższa niż 14 - krotność składki miesięcznej zadeklarowanej przez tych klientów we wniosku o ubezpieczenie),

ix) niezastosowania przez Sąd Okręgowy § 6 ust. 2 c-e Umowy o pośrednictwo ubezpieczeniowe, z których wynika, że prowizja należna jest powodowi pod warunkiem, że umowa ubezpieczenia została zawarta przez pozwanego za pośrednictwem powoda, w okresie w którym przedstawiciel wykonujący czynności agencyjne w imieniu powoda na rzecz pozwanego był uprawniony do działania na rzecz pozwanego na podstawie pisemnego upoważnienia i któremu pozwany nadał numer identyfikacyjny uprawniający do wykonywania czynności agencyjnych, jak również pominięcie Załączników prowizyjnych określających wysokość prowizji wypłaconej powodowi za doprowadzenie do zawarcia umów ubezpieczenia, które zostały zawarte przy udziale osoby nieuprawnionej- konsekwencją przyjęcia przez Sąd Okręgowy, że umowy, za które pozwany naliczył karę umowną zostały zawarte za pośrednictwem osób nieuprawnionych powinno być przyjęcie, że powodowi nienależna była prowizja za zawarcie tych umów.

c) Naruszenie art. 6 k. c., jak również sprzeczność ustaleń dokonanych w uzasadnieniu wyroku przez Sąd Okręgowy, który z jednej strony stwierdza, że Z zestawienia wpłat składek, a także z zeznań świadka M. K. (4), P. K. (2) wynika również, że zdarzało się, że składki za Klientów pozyskanych przez (...) Spółkę z o.o. opłacały inne osoby, przy jednoczesnym stwierdzeniu przez Sąd Okręgowy, że w ocenie Sądu, pozwany nie udowodnił, aby powód bądź jego Przedstawiciele, za których działania związane z wykonywaniem Umowy powód odpowiadał (§ 4 Umowy), pobrali składkę ubezpieczeniową od któregośkolwiek z pozyskanych dla pozwanego Klientów, a tym samym pozwany nie udowodnił, aby została spełniona umowna przesłanka do obciążenia powoda karą umowną, (k.30 uzasadnienia wyroku).

2) Naruszenie przepisów prawa materialnego polegające na:

a) niezastosowanie art. 4 pkt. 1, art. 8 oraz 12 ust. 3 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o pośrednictwie ubezpieczeniowym (Dz. U. Nr 124, poz. 1154 ze zm.), która obowiązywała w okresie współpracy stron,

b) błędne zastosowanie art. 11 ust. 1 ustawy o pośrednictwie ubezpieczeniowym, która obowiązywała w okresie współpracy stron, zgodnie z którym za szkodę wyrządzoną przez agenta ubezpieczeniowego w związku z wykonywaniem czynności agencyjnych odpowiada zakład ubezpieczeń, na rzecz którego agent ubezpieczeniowy działa,

c) niezastosowaniu art. 474 k. c. - w sytuacji, w której zebrany materiał dowodowy wskazuje na to, że powód zlecił wykonywanie czynności z zakresu pośrednictwa ubezpieczeniowego spółce (...), a rola A. Z. (3) ograniczała się do podpisywania wniosków o ubezpieczenie sporządzonych przez inne osoby współpracujące z (...);

d) niezastosowaniu art. 498 k. c. w związku z uznaniem przez Sąd Okręgowy, że pozwany nie był uprawniony do dokonania potrącenia.

Podnosząc powyższe zarzuty apelujący wnosil o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu w postępowaniu przed Sądem I instancji w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów instancji odwoławczej według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja pozwanej Spółki nie była zasadna, albowiem podniesione w niej zarzuty nie mogły być ocenione jako trafne.

W pierwszej kolejności apelujący sformułował zarzut naruszenia art. 328 § 2 Kodeksu postępowania cywilnego. W tym zakresie zwrócić przede wszystkim należy uwagę, iż zarzut naruszenia prawa procesowego, aby mógł być oceniony jako skuteczny winien wskazywać wpływ tego rodzaju uchybienia na treść rozstrzygnięcia. Tymczasem wpływ uzasadnienia rozstrzygnięcia, sporządzanego już po jego ogłoszeniu, na jego treść może być oceniany co najwyżej jako względny. Niemniej jednak należy uznać za zasadny zarzut naruszenia art. 328 § 2 k. p. c. w sytuacji, w której uzasadnienie zaskarżonego wyroku sporządzono w sposób wykluczający dokonanie jego kontroli instancyjnej. Tego rodzaju sytuacja w realiach procesowych niniejszej sprawy jednak nie występuje. Tym samym zarzut ten nie mógł być uznany za zasadny.

Dokonując oceny kolejnych zarzutów – naruszenia art. 233 § 1 k. p. c., zwrócić należy uwagę, iż apelujący w pierwszej kolejności zarzuca nieprawidłowe ustalenia co do celu wprowadzenia w relacjach pomiędzy stronami kary umownej. Na tym tle zwrócić należało uwagę, iż jakkolwiek zgodnie z art. 65 § 2 k. c. w umowach należy raczej badać, jaki był zgodny zamiar stron i cel umowy, aniżeli opierać się na jej dosłownym brzmieniu, niewątpliwie jednak stosowanie art. 65 § 2 k. c. (którego naruszenia apelujący zresztą nie zarzuca) nie może prowadzić do wprowadzenia do łączącego strony stosunku obligacyjnego postanowień, których strony w ogóle nie przewidywały, a tym bardziej do takiej wykładni umowy, która pozostawałaby w sprzeczności z jej nie wzbudzającym wątpliwości interpretacyjnych brzmieniem. Oś sporu – co trafnie zdiagnozował Sąd Okręgowy – wyznacza treść § 1 ust 9 i 10 Załącznika A. Przypomnieć tu zatem należy, iż zgodnie z § 1 ust. 9 tego załącznika Agent, ani Przedstawiciele nie są uprawnieni do przyjmowania jakichkolwiek składek ubezpieczeniowych bezpośrednio od Klientów (zarówno gotówkowych, jak i w formie przelewu), przyjmowania w imieniu Towarzystwa jakichkolwiek innych wpłat Klientów, w związku z oferowaniem i sprzedażą produktów Towarzystwa, ani też powołując się w jakikolwiek sposób na Towarzystwo, bądź inne podmioty wchodzące w skład Grupy (...); wszelkie płatności związane z umową ubezpieczenia winny być dokonywane przez Klienta przelewem na bankowy rachunek Towarzystwa wskazany w polisie. W myśl zaś ust. 10 tego § w przypadku, gdy Agent pobierze w imieniu Towarzystwa składkę ubezpieczeniową od Klienta będzie zobowiązany do zapłaty Towarzystwu kary umownej w wysokości pięciokrotności pobranej od Klienta kwoty. Zważyć tu należy na dwie grupy okoliczności, które wskazują na potrzebę ściślej wykładni powyższego uregulowania – po pierwsze powyższa regulacja stanowi istotne ograniczenie w działalności powoda (określanego w umowie jako Agent), który nie może pobierać osobiście płatności związanych z umową ubezpieczenia, po drugie zaś – odpowiedzialność Agenta została tu określona jako obiektywna (jest całkowicie niezależna od szkody poniesionej przez pozwane Towarzystwo, w szczególności kara umowna należy się również wówczas, gdy Towarzystwo nie poniosło żadnej straty w związku z działalnością Agenta – co jak się wydaje ma miejsce w realiach faktycznych sprawy niniejszej), a z uwagi na – jak się wydaje – uzgodniony między stronami model sprzedaży oparty o działalność osób trzecich tzw. OWCA, odpowiedzialność powoda określona w § 1 ust. 9 i 10 Załącznika A przyjmuje w istocie postać odpowiedzialności za działania osób trzecich. Tak uregulowana odpowiedzialność powoda miała zatem charakter obiektywny (niezależny od szkody) i przyjmowała postać za działania i zaniechania osób trzecich. Mając na uwadze, iż tak uregulowana odpowiedzialność stanowi istotną modyfikację zasad ogólnych (które opierają się na nałożeniu na zobowiązanego odpowiedzialności za wyrządzoną szkodę oraz odpowiedzialności za czyny własne), zawarte w umowie zapisy winny być wykładane w sposób ścisły.

Na tle powyższych rozważań w pierwszej kolejności zauważyć należy, iż w realiach faktycznych niniejszej sprawy nie doszło do prostego naruszenia postanowień umowy – tzn. ani powodowa Spółka, ani współpracująca z nią OWCA – A. Z. (1) nie pobierały od Klientów kwoty składek na swój rachunek. Kwestia ta jak się wydaje jest niewątpliwa. To spostrzeżenie prowadzi do wniosku, iż apelujący strategicznie powołuje się na wadliwość w działalności powoda polegającą na nieprawidłowym zorganizowaniu sieci sprzedaży w oparciu o przedsiębiorstwo spółki (...), zwrócić jednak należy uwagę, iż z jednej strony przypisanie powodowi odpowiedzialności za tego rodzaju działanie nie znajduje oparcia w uregulowaniach łączącej strony umowy – nie wątpliwie jest to odpowiedzialność za działanie podmiotu czwartego. Z drugiej zaś, iż twierdzenia co do tego rodzaju organizacji sprzedaży nie znajdują oparcia w materialne procesowym zgromadzonym w sprawie, zaś formułowane przez skarżącego w tym zakresie zarzuty dowodowe nie mogły być uznane za trafne.

Zgromadzony w sprawie materiał dowodowy wskazuje co prawda, iż – jak zasadnie wywodzi to apelujący – spółka (...) współpracowała z powodem, nie była to jednak współpraca tego rodzaju, jaka opisana jest w łączącej strony tego postępowania umowie. W szczególności spółka (...) nie pełniła funkcji Osoby Wykonującej Obowiązki Agenta. Na podstawie zeznań świadka P. J. należało ustalić, iż jakkolwiek spółka (...) miała zapewniać sprzedaż produktów oferowanych przez powoda, jednakże w zakresie zawartej z pozwanym umowy, wykonanie tej umowy miała niejako zabezpieczać A. Z. (1) – posiadająca stosowne uprawnienia nadane jej przez Przewodniczącego Komisji Nadzoru Finansowego, jak również będąca OWCĄ. Co więcej tego rodzaju ustalenia możliwe były również do dokonania na podstawie zaoferowanego przez pozwanego materiału dowodowego – świadków M. C. (2) i M. D. (2). Jakkolwiek zeznania tych świadków cechował znaczny stopień ogólności – świadkowie wskazywali wprost, iż niedokładnie pamiętają rozmowy z przedstawicielami powoda, a w szczególności przebieg spotkania z dnia 1 września 2014 r., jednakże w istocie potwierdzały, iż na tym spotkaniu zostały poinformowane o takiej właśnie formule współpracy pomiędzy powodem, a spółką (...) oraz iż uznawały taki model za niezgodny z treścią umowy.

Jakkolwiek w tym zakresie należy przyznać rację skarżącemu, iż Sąd Okręgowy w sposób jedynie pobieżny ustalił pozycję spółki (...) w relacjach pomiędzy stronami, kwestia ta pozostawała jednak bez wpływu na treść rozstrzygnięcia. Z jednej strony za nieusprawiedliwione należy uznać twierdzenia, iż to spółka (...) wykonywała jako Osoba Wykonująca Czynności Agenta obowiązki powoda wynikające z umowy. Materiał dowodowy zgromadzony w sprawie pozwalał na ustalenia co do tego, iż chociaż powód współpracował ze spółką (...), dbał jednak o to, aby umowa wykonywana była zgodnie z jej treścią – w strukturach (...) zatrudniona była właśnie A. Z. (1), która – jak już wskazano – posiadała stosowne uprawnienia do wykonywania tej umowy. Na tym tle należało zwrócić uwagę, iż A. Z. (1) świadczyła w spółce (...) pracę podporządkowaną i nie miała wpływu na czynności podejmowane przez Spółkę. Sama jednak nie pobierała od Klientów żadnych składek. Gdyby zaistniała odwrotna sytuacja – tzn. A. Z. (1) stworzyłaby system (np. w oparciu o prowadzoną przez siebie działalność gospodarczą), w którym pobierałaby składki ubezpieczeniowe od klientów, należałoby dostrzec możliwość naruszenia uregulowań umowy, które po stronie pozwanej uprawniałyby do naliczenia kary umownej. Jak już wskazano tego rodzaju sytuacja jednak tu nie występowała. Zauważyć też należy, iż łącząca strony umowa nie wykluczała możliwości sprzedaży przez powoda i jego współpracowników również innych, aniżeli oferowane przez pozwane Towarzystwo produktów ubezpieczeniowych, co oznacza iż co do zasady powód mógł organizować także równoległą sieć sprzedaży innych produktów. Model współpracy ze spółką (...) wynikający ze zebranego w sprawie materiału dowodowego (w szczególności dowodów z zeznań P. J., ale także P. K. (2)) opierał się właśnie na takim dualizmie – z jednej strony spółka (...) oferowała szereg innych produktów, niejako spoza portfela pozwanego Towarzystwa, zaś tkwiąca w strukturach spółki (...) odpowiadała za dystrybucję produktów pozwanego Towarzystwa. W świetle łączącej strony umowy taki model nie był niedozwolony, a w szczególności jako taki nie uprawniał pozwanego Towarzystwa do żądania kary umownej. Spółka (...) oferując finalny produkt – będący w istocie ofertą o charakterze pakietowym, w skład której wchodziły także produkty ubezpieczeniowe z oferty pozwanego – nieprawidłowo ostatecznie pobierała od klientów niejako „wspólną” składkę, którą docelowo rozprowadzała na rzecz poszczególnych ubezpieczycieli, niewątpliwie bowiem składka związana z produktem oferowanym przez pozwane Towarzystwo powinna zostać wyindywidualizowana i bezpośrednio wpłacona przez klienta na rzecz ubezpieczyciela. Jak już jednak wskazano, o ile można byłoby powodowi przypisać odpowiedzialność za działania A. Z. (1), o tyle odpowiedzialności za podmiot który w stosunku do takiej OWCY ma charakter podmiotu przełożonego (pracodawcy) przypisać powodowi nie sposób. Odwołując się tu do wyjściowych rozważań dotyczących wykładni umowy dokonanej w oparciu o art. 65 § 2 k. c. finalnie zwrócić należy uwagę, iż odpowiedzialności za działania spółki (...) w tak ustalonych okolicznościach faktycznych łącząca strony umowa nie przewidywała, zaś jej postanowień dotyczących odpowiedzialności powoda w innych stanach faktycznych nie sposób wyklądać rozszerzająco – z wyżej wskazanych już przyczyn.

Powyższe rozważania prowadzą do wniosku, iż większość zarzutów naruszenia postępowania dowodowego nie mogło być uznanych za zasadne. Mając na uwadze, iż rozważania te wskazują na brak co do zasady odpowiedzialności powoda za działania podejmowane przez spółkę (...), za bezprzedmiotowe należało uznać podnoszone w tym zakresie zarzuty pozwanego zmierzające do kwestionowania ustaleń Sądu Okręgowego co do wysokości tej odpowiedzialności – bo tak należy ocenić zarzuty dotyczące oceny zestawienia sporządzonego przez J. P. i zeznań tego świadka na tę

okoliczność, czy zarzut błędnej wykładni wskazanych zestawień. Z kolei zarzut dotyczący § 6 umowy zostanie oceniony przy zarzutach naruszenia prawa materialnego. Apelujący zarzucał jednocześnie w tym zakresie, iż nieprawidłowe było spostrzeżenie Sądu Okręgowego, iż o nieprawidłowych praktykach polegających na pobieraniu składki od klientów bezpośrednio przez spółkę (...) powód mógł się w pierwszej kolejności dowiedzieć od pozwanego. W tym zakresie jednak należy odwołać się do uregulowań prawa materialnego – zwrócić należy uwagę, iż zgodnie z art. 354 § 1 k. c. dłużnik powinien wykonać zobowiązanie zgodnie z jego treścią i w sposób jego celowi społeczno – gospodarczemu oraz zasadom współżycia społecznego, a jeżeli istnieją w tym zakresie ustalone zwyczaje – odpowiadający także w sposób odpowiadający tym zwyczajom. Zgodnie zaś z § 2 tego unormowania – w taki sam sposób powinien współdziałać przy wykonywaniu zobowiązania wierzyciel. Z powyższego uregulowania wynika wprost, iż wierzyciel zobowiązany jest współdziałać w wykonaniu zobowiązania przez dłużnika. Jak należy wnioskować w obrocie pomiędzy stronami istniał w praktyce podwójny system obiegu informacji – z jednej strony po zawarciu umowy powód przekazywał pozwanemu Towarzystwu polisę, będącą dokumentem, zaś z drugiej strony klient wpłacał na rachunek bankowy prowadzony na rzecz pozwanego Towarzystwo składkę. Mając na uwadze, iż (...) (...) nie posiadała żadnego pełnomocnictwa do takiego rachunku bankowego (do takich rachunków bankowych) nie mogła dokonywać jakiegokolwiek kontroli, czy składka opłacana jest w sposób prawidłowy. Tymczasem pozwane Towarzystwo nie tylko formalnie dysponowało dostępem do – prowadzonego na swoją rzecz – rachunku bankowego (rachunków bankowych), ale również, co wynika wprost z okoliczności sprawy, rachunki te na bieżąco monitorowało, choćby w tym celu, aby uzyskać potwierdzenie, iż składka w ogóle została opłacona. Współdziałanie wierzyciela w tych realiach, zgodnie z art. 354 § 2 k. c., powinno polegać również na niezwłocznym poinformowaniu powoda o zdiagnozowanych nieprawidłowościach. Odmienną kwestią jest tu to, czy przedstawienie takiej informacji byłoby dla pozwanego ekonomicznie uzasadnione, skoro kilkakrotnie większy przychód generowało dla pozwanego naliczenie kary umownej, aniżeli współdziałanie przy wykonywaniu umowy zgodnie z jej treścią oraz zgodnie z art. 354 § 2 k. c.

W ramach zarzutów naruszenia prawa procesowego, pozwany sformułował również zarzut naruszenia art. 6 k. c. Zarzut ten należało ocenić negatywnie – odwołuje się on bowiem nie tyle do sprzeczności w pisemnych motywach zaskarżonego wyroku, co do niedokładności we wskazanym fragmencie tych motywów zawartych na stronie 30 sporządzonego uzasadnienia. W ocenie Sądu Apelacyjnego w tym drugim zacytowanym przez pozwanego fragmencie chodziło o pobranie i zatrzymanie składki ubezpieczeniowej przez powoda lub jego przedstawicieli. Jak już jednak wskazano kwestia taka pozostawała całkowicie bez wpływu na wysokość kary umownej. Nie wzbudza bowiem wątpliwości, iż kara umowna należała się choćby pozwany nie poniósł żadnej szkody – co zresztą miało miejsce w realiach sprawy niniejszej, w której pozwany domagał się kary umownej nie dlatego, że składka do niego nie wpłynęła, ale dlatego że wpłynęła od innego podmiotu niż powinna.

Przechodząc do oceny zarzutów naruszenia prawa materialnego należy zwrócić uwagę, iż w pierwszej kolejności pozwany zarzuca tu naruszenie art. 4 pkt 1, art. 8 oraz art. 12 ust. 3 ustawy o pośrednictwie ubezpieczeniowym. W takiej sytuacji wskazać należy, iż zgodnie z art. 4 pkt 1 tej ustawy pośrednik ubezpieczeniowy wykonuje czynności w imieniu lub na rzecz zakładu ubezpieczeń, zwane dalej „czynnościami agencyjnymi”, polegające na: pozyskiwaniu klientów, wykonywaniu czynności przygotowawczych zmierzających do zawierania umów ubezpieczenia, zawieraniu umów ubezpieczenia oraz uczestniczeniu w administrowaniu i wykonywaniu umów ubezpieczenia, także w sprawach o odszkodowanie, jak również na organizowaniu i nadzorowaniu czynności agencyjnych (działalność agencyjna). Z kolei zgodnie z art. 8 tej ustawy działalność agencyjna powinna być wykonywana z zachowaniem staranności określonej w art. 355 § 2 Kodeksu cywilnego oraz dobrych obyczajów. Wreszcie w myśl jej art. 12 ust. 3 pełnomocnictwo udzielone przez zakład ubezpieczeń nie może zawierać upoważnienia do udzielania dalszych pełnomocnictw. Jak należy wnioskować redakcja tego zarzutu opiera się na założeniu, że A. Z. (1) udzieliła dalszego pełnomocnictwa do zawierania umów spółce (...). Z wyżej wskazanych okoliczności faktycznych taka okoliczność jednak nie wynika. Już tylko z twierdzeń pozwanego wynika, iż umowy podpisywane były przez A. Z. (1), a wątpliwości polegały jedynie na tym, iż klienci, z którymi kontaktowało się pozwane Towarzystwo nie mieli bezpośredniej styczności z tą Osobą Wykonującą Czynności Agenta. Apelujący w tym zakresie nie formułuje zarzutów co do sprzeczności takiego zachowania z dobrymi obyczajami – nawet jednak jeżeli tego rodzaju zarzut zostałby sformułowany wymagałby zaoferowania w tym zakresie dalej idącego materiału procesowego. W ocenie Sądu Apelacyjnego w obrocie konsumenckim nie jest bowiem niczym

szczególным, iż klient nie ma bezpośredniego kontaktu z osobami, których podpisy faktycznie zostały złożone na zawartej z takim klientem umowie (tego rodzaju zachowania są powszechne np. przy zawieraniu umów bankowych, które są podpisywane przez osoby uprawnione do reprezentowania banku zazwyczaj na zapleczu, nie zaś na oczach klienta). Takiego materiału procesowego jednakże skarżący nie zaoferował. Tym samym zarzuty te nie mogły być uznane za trafne. Te rozważania prowadzą również do wniosku o bezpodstawności zarzutu naruszenia § 6 ust. 2 lit. c łączącej strony umowy (zarzut sformułowany jako zarzut naruszenia przepisów postępowania). Zarzut ten oparty jest bowiem na tym samym, nieprawidłowym założeniu, zgodnie z którym doszło do udzielenia przez A. Z. (1) dalszego pełnomocnictwa na rzecz spółki (...). Jakkolwiek tego rodzaju działania istotnie stanowiłyby naruszenie § 6 ust. 2 lit. c umowy, jak już jednak wskazano nie miały one miejsca.

W dalszej kolejności apelujący zarzucił naruszenia art. 11 ust. 1 ustawy o pośrednictwie ubezpieczeniowym. Zgodnie z tym uregulowaniem za szkodę wyrządzoną przez agenta ubezpieczeniowego w związku z wykonywaniem czynności agencyjnych odpowiada zakład ubezpieczeń, na rzecz którego agent ubezpieczeniowy działa, z zastrzeżeniem ust. 2; przepisu art. 429 Kodeksu cywilnego nie stosuje się. Z jednozdaniowego uzasadnienia tego zarzutu nie sposób było precyzyjnie zorientować się, co w istocie skarżący miał na myśli. Ponownie zwrócić jednak należy uwagę, iż uregulowanie to ma charakter odszkodowawczy – niezależnie zatem od tego, iż wskazana w nim odpowiedzialność związana jest z działalnością agenta ubezpieczeniowego, koniecznym jest powstanie u uprawnionego szkody. Tymczasem pozwany nie powoływał się na istnienie po jego stronie jakiegokolwiek szkody, a tym bardziej szkody, która – w związku z opłacaniem składki w sposób pośredni poprzez osoby związane ze spółką (...) miałyby wynosić ponad 550 000 zł. W realiach sprawy niniejszej pozwany podnosił zarzut potrącenia należności powodowej Spółki z zastosowaną przez siebie karą umowną, która jak już wskazano była niezależna od poniesionej przez niego szkody. Na szkodę taką pozwany nie powoływał się – ani w toku niniejszego postępowania, ani w toku postępowania przed Sądem I instancji.

Powyższe rozważania należy powielić przy rozpoznawaniu kolejnego zarzutu naruszenia prawa materialnego – art. 474 k. c. Uregulowanie to nie ma charakteru uniwersalnego, a dotyczy odszkodowania za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania. Jak już wskazano takiego odszkodowania powód w ogóle nie dochodzi. Gdyby nawet w sposób odpowiedni uregulowanie to stosować do innych uregulowań zawartych w Dziale II Tytułu VII Księgi trzeciej Kodeksu cywilnego, należy zwrócić uwagę, iż z wyżej wskazywanych już przyczyn brak było tu możliwości przypisania jakiegokolwiek odpowiedzialności na rzecz A. Z. (1), a zatem z tej przyczyny brak jest również możliwości obciążenia taką odpowiedzialnością powoda na wskazywanej przez apelującego podstawie.

Ostatni z zarzutów naruszenia prawa materialnego – zarzut naruszenia art. 498 k. c. jest w istocie wynikiem prezentowanej przez apelującego argumentacji w świetle której doszło do prawidłowego naliczenia przez niego kary umownej. Mając na uwadze, iż argumentacja ta nie jest w ocenie Sądu Apelacyjnego zasadna, w sprawie brak było możliwości uznania skuteczności takiego potrącenia, a tym samym zarzut naruszenia art. 498 k. c. nie mógł być przez Sąd Apelacyjny uwzględniony.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny oddalił apelację pozwanego jako bezzasadną – stosownie do art. 385 Kodeksu postępowania cywilnego.

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 w zw. z art. 99 oraz 391 § 1 k. p. c. Na koszty te złożyły się koszty zastępstwa procesowego ustalone na podstawie § 10 ust. 1 pkt 2 w zw. z § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t. jedn. Dz. U. z 2018 r., poz. 265).

Z tych przyczyn orzeczono jak w sentencji.

Grzegorz Tyliński Jolanta Pyżlak Grażyna Kramarska